

1. Saken behandles straks.
2. Søknaden innvilges.
3. Vararepresentanten, sekretær Ole Kjønsvik, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Hr. Kjønsvik er til stede og vil ta sete.

Sak nr. 1.

Erklæring fra den nye regjering.

Statsminister John Lyng: Får jeg først lov til å komme med en ganske kort merknad om et rent praktisk spørsmål: Som et ledd i det rent praktiske drøftelser som fant sted med hensyn til når erklæringsdebatten skulle foregå, fikk Regjeringen også et skriv av 27. august 1963 fra Det norske Arbeiderpartis landsstyre og fra partiets stortingsgruppe. I dette brev oppfordres Regjeringen til å legge fram — jeg siterer — «sitt program», og det uttrykkes ønske om at der skal gis anledning til å drøfte — og jeg siterer videre — «de politiske retningslinjer landet skal styres etter i tiden som kommer». Jeg vil gjerne si at Regjeringen er meget takknemlig for å ha fått dette brev i denne form. Ved at man her oppfordrer Regjeringen til å komme med sitt program og til og med til å trekke opp retningslinjer for tiden framover, gis det Regjeringen foranledning til å komme med et atskillig bredere opplegg og kanskje et også noe mer perspektivrikt opplegg enn vi kanskje ville funnet at vi kunne tillatt oss hvis det skulle dreie seg om en ren regjeringserklæring i anledning regjeringsskiftet. Jeg vil gjenta at Regjeringen er takknemlig for den anledning vi her er gitt til å gjennomføre dette.

Regjeringen er sammensatt av representanter for Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Disse partier har 74 representanter på Stortinget. På det nåværende tidspunkt er det neppe mulig å få dannet en regjering med et bredere parlamentarisk grunnlag. Det står for øvrig et større antall velgere bak de fire regjeringspartier i dag enn det har stått bak noen annen regjering i norsk historie. Regjeringen er klar over at den likevel ikke kan regne med fast parlamentarisk støtte fra et flertall i Stortinget. I så måte står Regjeringen i samme stilling som en rekke tidligere norske regjeringer — blant andre regjeringen Gerhardsen i årene fra 1961 til 1963.

Vi lever i et samfunn i utvikling og vekst, preget av levende idémessige brytninger og

av spenningsforhold mellom kryssende interesser. Disse brytninger og motsetninger vil også naturlig avspeile seg i Stortingets sammensetning og i Stortingets gjerning. Det vil alltid være en oppgave for storting og regjering å søke å forene disse motsetninger til en politikk til gagn for hele folket. I særlig grad vil dette være tilfelle i en situasjon som den vi nå har, hvor ingen enkelt partigruppe kan gjennomføre sine synsmåter fullt ut. Ved det program Regjeringen nå legger fram, har den søkt å trekke opp en naturlig ramme nettopp for en slik politikk.

Den politikk som føres i vårt land, må til enhver tid være fast forankret i kristne grunnverdier, i våre kulturelle og nasjonale tradisjoner og i våre demokratiske institusjoner.

Regjeringen vil føre sin utenriks- og forsvarspolitik innen den ramme av rettigheter og plikter som er trukket opp ved vår tilslutning til De forente nasjoner, til Atlanterhavs-pakten og til internasjonale økonomiske organisasjoner. Regjeringen vil legge avgjørende vekt på å bevare den brede enighet som har preget vår politikk på dette område i hele etterkrigstiden. Innenfor denne ramme vil Regjeringen arbeide aktivt for fred, gjensidig og kontrollert nedrustning og internasjonal avspenning. Regjeringen vil legge fram proposisjon om at Norge skal slutte seg til avtalen om stans av prøvene med kjernefysiske våpen. Regjeringen ser denne avtale som et ledd i utviklingen mot bedre og bredere mellomfolkelig samarbeid.

Regjeringen vil arbeide aktivt for å bidra til friere verdenshandel og raskere økonomisk vekst gjennom internasjonale tiltak til reduksjon av toll og handelsrestriksjoner. Den vil også legge stor vekt på arbeidet for en friere internasjonal skipsfart.

Regjeringen vil gå inn for at Norge skal ta sin del av byrdene for å hjelpe utviklingslandene fram til bedre økonomiske og sosiale kår. Gjennom de internasjonale organisasjoner vi er medlem av, vil den bidra til å motvirke alle former for rasediskriminering.

Regjeringen vil søke å gjennomføre en samordning og intensivering ved utnyttelsen av de norske interesser på Svalbard, slik at Norges rettigheter der kan trygges på lang sikt.

Hovedretningslinjene i St. meld. nr. 84 for 1962—63 vil bli lagt til grunn for Forsvarets utforming og virksomhet. En vil søke å finne fram til praktiske løsninger som drar fordel av vårt lands natur og egenart.

Det vil bli lagt fram forslag med sikte på å sikre Forsvaret det nødvendige personell, herunder det antall vervede som redusert tje-

nestetid og endret øvingsordning gjør nødvendig.

Regjeringen vil søke å bedre arbeidsvilkårene for Kirken og for de kristelige organisasjoner. Omsetningsavgiften på kirkebygg vil bli foreslått opphevet. Arbeidet med å regulere menighetsgrensene og med å dele de større menigheter vil bli påskyndet med sikte på å oppnå mer effektiv betjening av menighetene.

Regjeringen vil lette kommunenes, særlig de økonomisk svake kommuners, arbeid med reising av nye skolehus og påskynde utbyggingen av den ni-årige skole. Der vil bli fremmet forslag om å øke tallet på lærerskoleklasser, og en vil overveie særlige tiltak for å avhjelpe lærermangelen i utkantstrøkene og ved den fådelte skole.

Tallet på elevklasser i spesialskolene vil bli økt.

Der vil bli lagt særlig vekt på å få en bedre geografisk dekning for mulighetene til gymnastutdannelse.

Spørsmålet om fast tilskuddsordning for de private skoler vil bli tatt opp.

Regjeringen vil styrke yrkesopplæringen og øke tallet på elevklasser. Der vil bli oppnevnt en komite til å utrede spørsmålet om utdanning av lærere for yrkesskolene.

Under utbyggingen av våre universiteter og høyskoler vil det bli lagt vekt på å styrke dem også som forskningsinstitusjoner. Spørsmålet om fri eller begrenset adgang til universiteter og høyskoler vil bli utredet i sin fulle sammenheng.

Regjeringen vil øke tempoet i utbyggingen av student- og elevboliger og bygge stipendordningen videre ut.

Fjernsynsnett, særlig i Nord-Norge, skal utbygges raskt.

Det har vært alminnelig enighet om utviklingen av vårt sosiale trygdesystem, og Regjeringen vil føre dette videre blant annet med forslag om pensjonsordning for enker og enslige. Regjeringen vil spesielt ta sikte på å øke satsene for alders- og uføretrygden som et bidrag til en effektiv folkepensjonering, som må gjennomføres så snart råd er. Det er fortsatt en viktig oppgave å samordne trygdene i en folketrygd.

Regjeringen vil støtte samarbeidet mellom offentlige og private institusjoner til fremme av sosiale formål, som for eksempel familierådgivning, bistand til alkoholrammede og åndssvakesaken.

Barne- og ungdomsvernet er en påtrengende oppgave som Regjeringen vil vie stor oppmerksomhet. Barnevernsnemndene må skaffes anbringelsesmuligheter for barn og ungdom med tilpasningsvansker. Det vil bli opp-

rettet en sentral instans som skal være nemndene behjelpelig med å finne den beste løsning på de vanskelige spørsmål som melder seg i dette arbeid. Regjeringen vil treffe tiltak med sikte på å bekjempe ungdomskriminaliteten, og den vil — blant annet på grunnlag av straffelovrådets innstilling — fremme forslag om endringer i det strafferettslige reaksjonssystem overfor unge lovbrystere.

Regjeringen ser det som et ledende prinsipp for all sin næringspolitikk innen alle yrkesområder at ingen enkelt gruppe av yrkesutøvere eller arbeidstakere skal bli liggende etter i velstandsutviklingen.

Målet for Regjeringens landbrukspolitikk vil være å legge forholdene til rette for den best mulige økonomiske utnyttelse av produksjonsevnen i jord- og skogbruk, i den hensikt å trygge landbruket som næring, opprettholde bosettingen på bygdene og ta vare på landbrukets produksjonsreserve for å sikre landets ernæringsberedskap. De små bruks betydning vil bli viet særlig oppmerksomhet.

Yrkesutøvere innen landbruket som driver rimelig rasjonelt jord- og skogbruk, må få økt sin inntekt opp til det vanlige inntektsnivå i landet. Arbeidet med rasjonalisering av driften i jord- og skogbruk vil bli tillagt større vekt enn før, og skogplanting og kulturarbeider i skogen vil bli stimulert ytterligere. Forskning, fagopplæring og veiledningstjeneste vil bli intensivert. Kredittforholdene i landbruksnæringen vil bli søkt bedret. Det vil bli lagt særlig vekt på arbeidet for å stabilisere prisene på jordbruksvarer, også i forhold til utlandet.

En detaljert gjennomgåelse av mål og virkemidler vil bli gitt i en særskilt melding til Stortinget om retningslinjer for jordbrukspolitikken. Stortinget vil dessuten få en melding om statsskogens sammensetning og disponering. I denne melding vil spørsmålet om salg og kjøp av statsskoger bli drøftet.

Regjeringens fiskeripolitikk vil ha som mål å fremme ekspansjon og rasjonell utbygging innen fiske, tilvirkning og omsetning. Ved å stimulere en formålstjenlig strukturendring vil en skaffe fiskerne høyere inntekter og sikre sysselsetting. For industrien vil dette gi mulighet til en bedre utnyttelse av anleggenes kapasitet, og dette vil igjen åpne flere arbeidsplasser på land.

De hevdvunne fiskerier og tilvirkning og salg av de tradisjonelle produkter må rasjonaliseres. Bankfisket og fisket på nære havområder må stimuleres, og vi må søke å vinne erfaringer med større fartøyer og industrialisert fiske. Støtten til næringen vil bli basert på et bedre utarbeidet grunnlag, og med en klar målsetting. Aktive fiskere bør i størst

mulig utstrekning ha eiendomsretten til fiskefartøyene, og ekstra hjelp til dette må ytes i særlige tilfeller.

Regjeringen vil se hele fiskerinæringen som en samlet enhet, og vil søke å fremme et nærmere organisert samarbeid mellom organisasjonene på fisker- og kjøpersiden. De forskjellige former for organisert omsetning vil bli søkt rasjonalisert. Det vil bli utarbeidet en lands- og distriktsplan for tilvirkeranlegg, og fiskersamvirket skal gis anledning til å delta i utbyggingen.

Regjeringen vil legge spesiell vekt på fiskeriforskning og praktiske fiskeriforsøk.

Regjeringen vil legge fram forslag om organisasjonsformen for statselskaper. I den sammenheng vil en også drøfte reglene for hvordan de som er ansatt ved statselskaper og statsbedrifter, bør gis mulighet til å øve innflytelse på disse bedrifters ledelse.

Regjeringen vil videre ta opp til ny vurdering en praksis som har vært fulgt i atskil- lig utstrekning, nemlig at embets- og tjenestemenn ved sentraladministrasjonen har vært oppnevnt som medlem av styret m. v. ved statens forskjellige foretakender, og der- ved har vært pålagt et spesielt medansvar for driften av disse. Det synes klart at denne praksis i visse tilfelle har stilt enkelte em- bets- og tjenestemenn overfor vanskelige plikt-kollisjoner, og praksis bør revideres for å unngå dette. Spesielt må en ta sikte på å unngå at der oppstår sammenblanding av ut- øvende og kontrollerende myndighet. Regje- ringen vil overveie å utarbeide faste regler for dette.

Regjeringen regner med at det blir nødven- dig å foreslå ytterligere etterbevilgninger for å fullføre utbyggingen av Koksverket i Mo i Rana, idet de kalkyler som ble lagt fram som grunnlag for tidligere etterbevilgninger, ikke synes å ha vært tilstrekkelige. Regje- ringen arbeider med å gjennomføre en realis- tisk vurdering av stillingen, og regner med at der i nær framtid vil kunne legges fram en proposisjon om saken. Regjeringen vil også søke å gjennomføre en liknende vurdering av visse problemer og vanskeligheter som enkel- te andre statsbedrifter synes å være stilt overfor, og Regjeringen vil senere komme til- bake til dette.

Den utvikling vårt land nå står oppe i, stil- ler stadig sterkere krav til våre samferdsels- midler og vårt samferdselsnett. Regjeringen vil i sin samferdselspolitikk ta de praktiske og økonomiske konsekvenser av dette. Det gjelder trafikken på land, til sjøs og i luften, og det gjelder utbygging og modernisering av postvesen og telekommunikasjoner.

Når det gjelder utbyggingen av vårt vei-

nett, vil Regjeringen på den ene side søke å styrke det sentrale planleggingsarbeid, mens den på den annen side i større utstrekning vil fordele arbeidet med selve anleggene gjen- nom entrepriser. Utbyggingen av veinettet må også bevisst ta sikte på å fremme en gun- stig bosettingsstruktur.

Regjeringen vil legge vekt på å løse de trafikkproblemer som overgangen fra sjø- til landtrafikk har skapt. Veier som skal knytte de nye kommunale enheter sammen, skal ha høy prioritet. Likeledes vil innfartsveiene til de større byer bli viet spesiell oppmerksom- het.

Utbyggingen av innenlandske flyplasser vil fortsette, og det vil bli arbeidet for å etablere en effektiv tilbringertjeneste såvel med min- dre fly som med andre trafikkmidler.

Telefonmangelen må søkes avvirket ved en planmessig og forsert utbygging av telefon- nettet.

Arbeidet med å rasjonalisere og effektivisere de etater som hører under Samferdsels- departementet, vil bli påskyndet.

Regjeringen vil legge stor vekt på å føre loven om fylkeskommuner ut i livet på en mest mulig friksjonsfri måte. De bykommuner som får den største økonomiske belast- ning ved omordningen av fylkeskommune- ne, vil i en overgangstid få stønad fra staten. Regjeringen vil nøye følge virkningene av de skatteutjammende tiltak Stortinget har ved- tatt, og Regjeringen vil arbeide for en rime- lig utjamning av skattetrykket mellom kom- munene.

Regjeringen vil legge forholdene til rette for bygging av ca. 30 000 nye boliger i 1964.

Boligpolitikken vil bli tatt opp til ny vurde- ring på grunnlag av den ventede innstilling fra boligkomiteen av 1962. Det må være et av målene for boligpolitikken at flest mulig av dem som ønsker det, kan få egen bolig på egen grunn.

Den alminnelige trivsel i framtidens norske samfunn vil blant annet bero på om alle grup- per av vårt folk kan få mulighet til å bruke og til å nyte de naturherligheter som vårt land er så rikt på. Regjeringen ser det derfor som en viktig samfunnsoppgave at der gjen- nomføres sikring og fredning av tilstrekkelige friarealer. Det må også gjennomføres en for- nuftig regulering av de betydelige arealer som etterhånden tas i bruk til hyttebebyggelse. Arbeidet med disse problemer kan gjen- nomføres slik at det samtidig tjener fjellbyg- denes interesser og bidrar til å løse deres sær- lige problemer.

Regjeringen vil legge stor vekt på utbyg- gingen av næringslivet i distriktene. Dette ar- beid vil vanskelig kunne lykkes uten at man

satser på privat initiativ og innsatsvilje, men det er også nødvendig at staten bidrar ved grunnlagsinvesteringer, ved å lette kapitaltilgangen til kapitalfattige områder, ved å bygge ut teknisk og økonomisk veiledningstjeneste og på annen måte. Distriktenes Utbyggingfond må få så sterke virkemidler at det kan spille en viktig rolle i dette arbeid. Regjeringen vil i denne forbindelse legge særlig vekt på et grundig utrednings- og planleggingsarbeid.

Det er enighet mellom alle politiske partier om at den økonomiske politikk må ta sikte på full sysselsetting og raskest mulig vekst i alle deler av landet.

Det vil bli lagt særlig vekt på særlige tiltak for å holde den sesongmessige arbeidsledighet nede. Regjeringen vil la utrede sysselsettings spørsmålet for de eldre.

Regjeringen er utnevnt etter at statsskatten for personlige skattytere i 1964 er vedtatt av Stortinget, og etter at en stor del av arbeidet med budsjettet for 1964 er slutført. Etter den oversikt Regjeringen har i dag, blir den første oppgave å begrense behovet for nye avgiftsforhøyelser mest mulig. Etter forslag fra representanter for de fire partier som er med i Regjeringen, ble det vedtatt en økning av skattefradragene i statsskatten fra og med 1964. Det er Regjeringens siktepunkt, på bakgrunn av utredninger av personbeskatningen som nå pågår, å legge fram for Stortinget forslag om framtidige skattelettelser som ytterligere letter økonomien for familier og for skattytere med lavere inntekter, og som samtidig stimulerer produksjonen. Regjeringen vil gjennom forslag om endringer i bedriftsbeskatningen søke å styrke bedriftenes konkurransevne. Særlig vil Regjeringen legge vekt på å nå fram til skattemessig likestilling mellom mindre og større bedrifter.

Regjeringen vil foreslå tiltak for å legge forholdene bedre til rette for den frivillige, private sparing.

Underskuddet på betalingsbalansen overfor utlandet gjør det særlig viktig å sikre størst mulig stabilitet i prisnivået. Et stabilt prisnivå er av vesentlig betydning både sosialt og økonomisk, og særlig når det gjelder å øke eksporten sterkere enn importen. Prisutviklingen avhenger av statsmyndighetenes økonomiske politikk og av den linje organisasjonene i arbeids- og næringslivet følger, særlig under de store pris- og lønnsoppgjør.

På denne bakgrunn vil Regjeringen arbeide for at de forskjellige lønns- og prisavtaler kan behandles i sammenheng. Det er også av grunnleggende betydning at pris- og lønsspørsmålene blir behandlet ut fra en realistisk vurdering av hvor raskt det er mulig å

heve levestandarden. Regjeringen vil søke det best mulige samarbeid med partene i arbeids- og næringslivet om disse spørsmål.

I den foreliggende situasjon vil Regjeringen arbeide for at det kan slutes en kredittavtale med de private kredittinstitusjoner for å bidra til å sikre den økonomiske stabilitet.

Vårt samfunn står i dag foran en utvikling som på få år og årtier kan komme til å føre med seg større ytre forandringer enn kanskje noen annen tilsvarende periode i vår historie. Der åpner seg perspektiver for en framtid som gir rike muligheter, men som også kan stille oss overfor store vansker. På alle områder av samfunnslivet kan vi komme til å møte nye problemer av ny og ukjent størrelsesorden. Også våre statsmyndigheter vil bli stilt overfor oppgaver og avgjørelser av vesentlig betydning for vår framtid. Nye oppgaver krever nye løsninger, og det vil bli nødvendig å føre en dristig og fordomsfri politikk som vurderer dagens problemer i sammenheng med langsiktige perspektiver. Slik den parlamentariske situasjon er hos oss i dag, kan intet enkelt parti bestemme eller prege denne politikk alene. Ingen sak og ingen oppgave kan løses uten en eller annen form for samarbeid, basert på gjensidig respekt og tilnærming mellom de synsmåter som brytes mot hverandre.

Regjeringen har bevisst formet sitt program i samsvar med dette. Regjeringen mener at dette program kan danne et godt grunnlag for samling om en politikk som aktivt og målbevisst går inn for å utnytte dagens og framtidens rike muligheter til gagn for hele vårt folk.

Presidenten: Presidenten foreslår at Regjeringens erklæring utlegges for å behandles i et senere møte.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Møtet hevet kl. 13.50.

Møte onsdag den 18. september kl. 10.

President: Kjø s.

Dagsorden:

1. Regjeringens erklæring av 16. september 1963.
2. Referat.